ONDINE

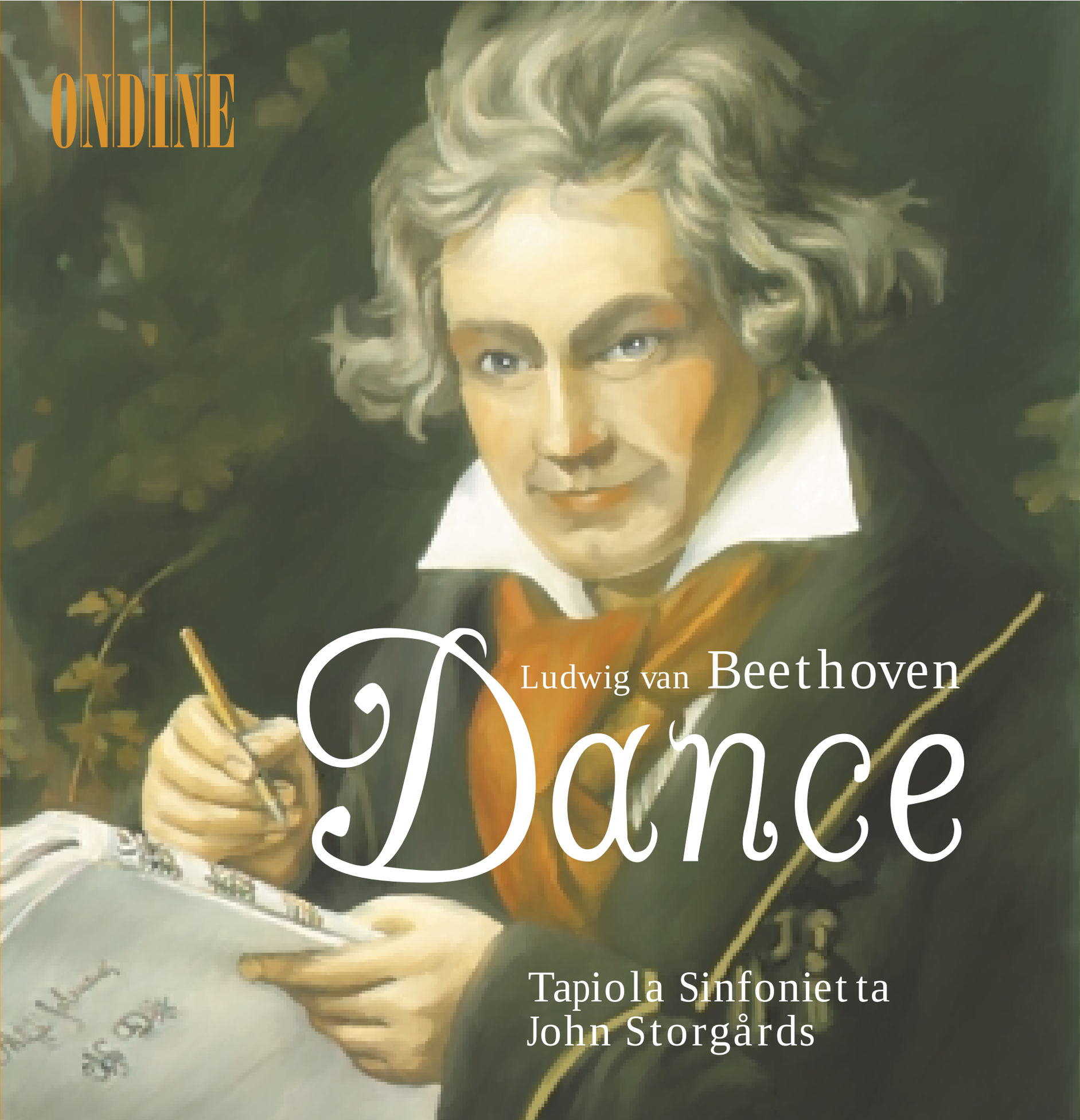

Ludwig van Beethoven

Dance

Tapiola Sinfonietta
John Storgårds

ONDINE

ODE xxx-2

1	Gratulationsmenuett (Tempo di Minuetto quasi allegretto) WoO 3 – Gratulations-Menuet	**4:23**
	Zwölf Kontretänze WoO 14 – Twelve Contra-dances	**11:21**
2	1.	0:31
3	2.	0:38
4	3.	0:58
5	4.	0:38
6	5.	1:22
7	6.	1:34
8	7.	0:39
9	8.	0:30
10	9.	0:36
11	10.	1:08
12	11.	0:33
13	12.	2:09
	Zwölf Menuetten WoO 7 – Twelve Minuets	**23:00**
14	1.	1:56
15	2.	1:57
16	3.	1:41
17	4.	2:05
18	5.	1:52
19	6.	1:51
20	7.	1:49
21	8.	2:02
22	9.	1:40
23	10.	2:15
24	11.	1:49
25	12.	1:58

Musik zu einem Ritterballett WoO 1
– Music to a Knightly Ballet **13:00**

26	1.	Marsch – March	1:58
27	2.	Deutscher Gesang – German song	1:10
28	3.	Jagdlied – Hunting song	1:09
29	4.	Deutscher Gesang – German song	0:35
30	5.	Minnelied – Romance	0:58
31	6.	Deutscher Gesang – German song	0:39
32	7.	Kriegslied – Battle song	0:32
33	8.	Deutscher Gesang – German song	0:37
34	9.	Trinklied – Drinking song	1:51
35	10.	Deutscher Gesang – German song	0:39
36	11.	Deutscher Tanz – German dance	0:52
37	12.	Coda	1:54

Zwölf Deutsche Tänze WoO 8 – Twelve German dances **18:00**

38	1.	0:35
39	2.	1:27
40	3.	1:23
41	4.	1:21
42	5.	1:22
43	6.	1:27
44	7.	1:29
45	8.	1:21
46	9.	1:15
47	10.	1:24
48	11.	1:22
49	12.	3:27

50 Triumph-Marsch zu dem Trauerspiel Tarpeja von Kuffner WoO 2b
– Triumphal March for Kuffner's tragedy Tarpeja **2:21**

[72:55]

Ludwig van Beethoven (1770–1827) is rightly considered as one of the heroes of classical composition and a musical titan who conquered external adversity and his own merciless critical standards to create his trademark solemn symphonies and profound string quartets. The composer nevertheless had a more exuberant, uninhibited side which found expression in the tens of dances that he wrote for various different compositions, many of which were commissioned for the dances and masked balls that the Viennese frequented with such insatiable desire. Beethoven thus established himself as one of the links in the long and prestigious chain of Viennese dance music composers alongside Haydn, Mozart, Schubert, Brahms and Johann Strauss.

Beethoven's circle of friends in Vienna included writer and impresario Karl Friedrich Hensler (1761–1825), who was appointed manager of Vienna's Josephstadt theatre in 1821. Hensler immediately set about building a new theatre house, the opening night of which provided the venue for the debut of Beethoven's overture *Die Weihe des Hauses* (Consecration of the House, 1822), especially composed for the occasion. Only a month after the grand opening, Beethoven composed another commemorative piece for Hensler, this time in honour of his name day. *Gratulationsmenuett*, which conveys festive pomp in parts and compositional restraint in others, was performed as a serenade under Hensler's window on the eve of his name day in November 1822. The work is interesting, not least because it is supposed to have been based on material that Beethoven was considering using as a potential finale to his tenth symphony – a symphony that was never actually to materialise.

The majority of Beethoven's dance music was written in the 1790s, during the composer's early phase. The collections of *12 Minuets* (WoO 7) and *12 German dances* (WoO 8) were composed for the Vienna art association ball in November 1795. The fact that Beethoven was commissioned to write the music after only having spent three short years in Vienna proves that he was already settling into his own particular niche within the city's musical community, and this all the more so considering that Joseph Haydn had been commissioned to write the dance music for the association's first ball three years previously. Although Beethoven's minuets and German dances were intended as music for dancing, the harmony developments in the pieces are often distinctive and unexpected. Each collection is structured as a complete entity that develops around a prudently selected compositional key. Beethoven also added a fairly broad coda to the last of the German dances.

Ritterballett (Knightly Ballet) was written in Bonn in March 1791 for the carnival season's masked ball. The work was long considered

to have been the composition of Beethoven's early patron Waldstein, and, originally, it was possibly presented as having been written by Waldstein. *Ritterballett's* eight distinct parts form a multifaceted sequence containing immensely different compositional styles, including a march, hunting song, romance, battle song and drinking song. The fact that the second piece in the sequence – the *German song* – is heard several times through the performance, indicates that the work as a whole was written as dance music for guests at a masked ball rather than as a ballet performance. One of the most popular dances of Beethoven's time was the so-called 'contra-dance', a ring, line or square dance where the dancers are evenly divided and dance in turns, performing a rich variety of steps opposite one another. Beethoven's *12 Contra-dances* (WoO 14) were composed between 1791 and 1801. In 1802, the Vienna-based Italian publisher Tranquillo Mollo printed three versions of the dances concurrently: one for orchestra, one for chamber group comprising two violins and one bass, and one for piano; an indication of the great demand for these captivatingly cheerful pieces. Beethoven took the themes for two of the dances (numbers 7 and 11) from his ballet *Prometheus* (1801), and number 7 is also known as the varying theme of the finale of his *Eroica* symphony.

As well as dances, Beethoven's compositional output also included a small number of marches. Whereas most of the dances were written during Beethoven's early phase, the marches were largely written from 1810 onwards, in the composer's latter years, and include the ceremonially festive *Triumphal March* that Beethoven composed for Christoph Kuffner's (1780–1846) tragedy *Tarpeja*. As a writer, Kuffner – who was a friend of Beethoven's – has long been assigned to the annals of history. However, he evidently penned the text for Beethoven's *Choral fantasy* (1808) and also signed his name on many of the pages of the conversation notebooks used by the deaf composer. *Tarpeja* was performed in Vienna in 1813, and Beethoven was clearly only responsible for composing this one piece, rather than two, as was originally thought.

Kimmo Korhonen

Translation: Jason Garner

The **Tapiola Sinfonietta** was founded in 1987 and is now an established part of the musical life of the Helsinki Metropolitan Area. With its youthful appearance it has put fresh wind in the sails of Finnish orchestral culture. Being one of the finest chamber orchestras in the Nordic Countries, the Tapiola Sinfonietta has gained recognition thanks to its individual approach, its high musical standards and its interesting program concepts.

The structure of the Tapiola Sinfonietta is that of a typical Viennese classical orchestra, and comprises 40 musicians. The orchestra regularly performs with pre-eminent international soloists, and in addition, the orchestra's own musicians appear as soloists practically each concert season. Although the repertoire covers all periods of musical history, its nucleus consists of music composed by Mozart and his contemporaries. The orchestra frequently gives first performances of music by contemporary composers, and also co-operates with experts on ancient music. The Tapiola Sinfonietta is based in the Tapiola Hall of the Espoo Centre for Culture, but the orchestra performs in other concert halls in the Helsinki Metropolitan Area, on tours around Finland and increasingly abroad as well.

Beside the actual concerts, the Tapiola Sinfonietta works as an opera orchestra and performs more entertaining music on request. Additionally, it participates in lively co-operation with schools, a work field that is constantly seeking new forms. The Tapiola Sinfonietta has a busy recording schedule, adding, on average, three new discs a year to the orchestra's discography, which currently comprises thirty titles. The disc with Karita Mattila entitled 'Wonderful' and released by Ondine (ODE 848-2), has gone platinum, and the J. S. Bach violin concertos (ODE 980-2), recorded with Pekka and Jaakko Kuusisto, have been a critical triumph.

In 1993, French conductor and violinist Jean-Jacques Kantorow was appointed conductor of the Tapiola Sinfonietta. Under his guidance, the orchestra has grown in stature to attain international proficiency. From 1999–2001, the role of conductor was shared by Kantorow and Tuomas Ollila, and, from autumn 2001, by Kantorow and John Storgårds. As Art Directors, they were preceded by Jorma Panula, Juhani Lamminmäki and Osmo Vänskä. At present, the orchestra is responsible for its own artistic direction. The orchestra's composer in residence is Eero Hämeenniemi.

John Storgårds (b. 1963) studied at the Sibelius Academy and abroad, training in conducting, composition, and the violin. His violin teachers have included Esther Raitio, Jouko Ignatius and Chaim Taub. He completed his conducting diploma with excellent marks at the Sibelius Academy in spring 1997.

Since 1989, John Storgårds has been leader

John Storgårds

of the Avanti! Chamber Orchestra, often also appearing with the orchestra as a soloist and a conductor. He has also been leader of the Wegelius Chamber Orchestra since 1986, and was appointed its Artistic Director in 1991. From 1992 to 1996, he was conductor of the Helsinki University Symphony Orchestra, for which he was awarded the Pacius Prize in 1996. He appeared as guest conductor with the Swedish Radio Symphony Orchestra on several occasions in the 1994–95 and 1995–96 seasons.

John Storgårds constantly travels, conducting top orchestras, which include the Scottish Chamber Orchestra, the Ensemble Intercontemporain, the Ensemble Modern, the RAI National Symphony Orchestra and the Frankfurt Radio Symphony Orchestra, as well as the Finnish Radio Symphony Orchestra, the Helsinki Philharmonic Orchestra, the Lahti Symphony Orchestra and the Finnish National Opera. In 1996, he was appointed Artistic Director of the Chamber Orchestra of Lapland, and he was the principal guest conductor of the Oulu City Orchestra from 1997 to 2000. He was the principal guest conductor of the Tampere Philharmonic between autumn 2000 and autumn 2002, and, in autumn 2001, he was engaged as a regular conductor with the Tapiola Sinfonietta, where he will continue until 2003.

As a violin soloist, John Storgårds has performed under such conductors as Esa-Pekka Salonen, Jukka-Pekka Saraste, Leif

Segerstam, Eri Klas, Osmo Vänskä, Sakari Oramo, Juha Kangas and Roy Goodman. His 1996 interpretations for Ondine of violin concertos by Robert Schumann and Erkki Melartin (with the Tampere Philharmonic under Leif Segerstam, ODE 879-2 and 923-2) and Pehr-Henrik Nordgren (with the Wegelius Chamber Orchestra, ODE 873-2) have attracted widespread international attention. He has also recorded a chamber version of Kaija Saariaho's violin concerto *Graal Théâtre* for Ondine, released in spring 2002 (Avanti!/Lintu, ODE 997-2).

Storgårds is an eager performer and champion of new and rarely heard works. He is also internationally renowned and much in demand as a chamber music performer. He has worked in TV too, and in 1999 received the Venla Prize for the best music programme of the year.

Obwohl **Ludwig van Beethoven** (1770–1827) gewiss zu Recht als heroischer Komponist der klassischen Musik gilt, als ein Titan, der ungeachtet vieler Alltagsprobleme und trotz der unbarmherzigen Selbstkritik kraftvolle Symphonien und vergeistigte Streichquartette schuf, besaß er auch eine lebensbejahende, ungezwungenere Seite. Beweis hierfür sind mehrere Dutzend Tänze, die er für verschiedene Besetzungen komponierte. Aus Anlass vieler Bälle und Kostümfeste, von denen sich das Wiener Publikum unweigerlich angezogen fühlte, schrieb er auf Bestellung ganze Tanzsuiten. Daher kann man ihn durchaus jener langen Reihe von Komponisten zurechnen, die in Wien wunderbare Tanzmusik schuf und zu der solch klangvolle Namen wie Haydn, Mozart, Schubert, Brahms und Johann Strauss gehören.

Zu Beethovens Wiener Freundeskreis zählte der Schriftsteller und Impresario Carl Friedrich Hensler (1761–1825). Er wurde im Jahr 1821 zum Direktor des Theaters in der Wiener Josephstadt ernannt und ließ als erste Maßnahme ein neues Theatergebäude errichten. Für die Eröffnung schrieb Beethoven seine Ouvertüre *Die Weihe des Hauses* (1822). Nur einen Monat später komponierte er für Hensler ein weiteres Stück, eine Gratulationsmusik zu dessen Namenstag. Das abwechselnd zeremonielle, dann in den Farben wieder zurückhaltende *Gratulationsmenuett* wurde im November 1822 am Vorabend des Namenstags

unter Henslers Fenster als Serenade aufgeführt. Die Komposition ist insofern interessant, als Beethoven ihr Material für das Finale der zehnten Symphonie, die er nicht mehr verwirklichte, vorgesehen hatte.

Der größte Teil von Beethovens Tanzmusik entstammt dem Frühwerk aus dem letzten Jahrzehnt des 18. Jahrhunderts. Die beiden hier vorliegenden Suiten, bestehend aus *zwölf Menuetten* (WoO 7) und aus *zwölf Deutschen Tänzen* (WoO 8), komponierte er für den Ball des Wiener Künstlervereins im November 1795. Obwohl er erst drei Jahre zuvor in Wien eingetroffen war, bezeugt dieser Auftrag, dass er bereits einen festen Platz im Musikleben der Stadt eingenommen hatte, war doch für den ersten Künstlerball die Musik noch bei Joseph Haydn bestellt worden. Wenngleich zu Beethovens Menuetten und Deutschen Tänzen getanzt werden sollte, weist die Akkordverwendung individuelle und überraschende Wechsel auf. Beide Suiten sind einem sorgfältig entworfenen Tonartschema gemäß als einheitlicher, sich laufend fortentwickelnder Komplex strukturiert. Dem letzten Deutschen Tanz hat Beethoven noch eine umfangreiche Koda angefügt.

Das *Ritterballett* entstand für einen karnevalistischen Kostümball im März 1791 in Bonn. Von dieser Komposition vermutete man lange, sie sei von Beethovens frühem Gönner Graf Waldstein komponiert worden, wobei durchaus zutreffen mag, dass sie ursprünglich unter seinem Namen aufgeführt wurde. Die acht Nummern des *Ritterballetts* bilden eine abwechslungsreiche Suite, die weit ausgreifend unterschiedlichste Werkgattungen mit einschließt, u.a. einen Marsch, einen Jagdgesang, Romanze, Kriegs- und Trinklied. Den an zweiter Stelle stehenden *Deutschen Gesang* konnte man ursprünglich mehrere Male während des Konzerts hören, was eher ausschließt, dass es sich beim *Ritterballett* ursprünglich um eine Ballettaufführung gehandelt hat.

Einer der beliebtesten Tänze zur Zeit Beethovens war der Kontertanz, ein geradtaktiger Paar- oder Reihentanz bzw. eine Quadrille mit wechselnder Paarbildung, bei dem sich die Teilnehmer gegenüber standen und Formationen aus vielen Bildern tanzten. Beethovens *12 Contretänze* (WoO 14) entstanden in den Jahren zwischen 1791 und 1801. Veröffentlicht wurden sie vom italienischen, in Wien tätigen Verleger Tranquillo Mollo, der im Jahr 1802 gleich drei Fassungen herausgab – für Orchester, für ein Kammerensemble aus zwei Violinen und einem Bass sowie für Klavier. Dies deutet darauf hin, dass diese gewinnenden, fröhlichen Stücke sehr gefragt waren. Die Themen für die beiden Tänze Nr. 7 und 11 entnahm Beethoven seinem *Prometheus*-Ballett (1801), wovon das erste u.a. auch als Variationsthema der *Eroica*-Symphonie bekannt geworden ist.

Parallel zu Beethovens Tänzen bilden die

Märsche einen eigenen kleinen Bereich seines Œuvres. Anders als im Fall der Tänze finden sich jedoch nur wenige Märsche im Frühwerk. Die meisten entstanden erst als Teil des Spätwerks im zweiten Jahrzehnt des 19. Jahrhunderts. Hierzu gehört der festlich zeremonielle *Siegesmarsch*, welchen Beethoven für die Tragödie *Tarpeia* von Christoph Kuffner (1780–1846) komponierte. Der zu seinem Freundeskreis zählende, als Schriftsteller in Vergessenheit geratene Kuffner ist in vielen Konversationsheften aus Beethovens Jugendzeit verewigt und hat vermutlich auch den Text für die *Chorfantasie* (1808) geschrieben. *Tarpeia* wurde 1813 in Wien uraufgeführt. Allerdings komponierte Beethoven hierfür offensichtlich nicht wie früher angenommen zwei, sondern nur diese eine Nummer.

Kimmo Korhonen
Übersetzung: Jürgen Schielke

Die **Tapiola Sinfonietta** wurde 1987 in Espoo, der Nachbarstadt Helsinkis, gegründet. Sie zählt heute zu den erlesensten skandinavischen Kammerorchestern und wird hoch gelobt für ihr unverwechselbares, niveauvolles Musizieren und ein spannendes musikalisches Programm.

Das finnische Kammerorchester besteht aus 40 Musikern und Musikerinnen und weist eine für die Wiener Klassik typische Besetzung auf. Fast in jeder Konzertsaison treten neben gastierenden Spitzensolisten auch Orchestermitglieder als Solisten auf. Beim Repertoire, das alle musikgeschichtlichen Epochen einschließt, liegt der Schwerpunkt auf Kompositionen von Wolfgang Amadeus Mozart und seiner Zeitgenossen. Einen weiteren Schwerpunkt bilden Uraufführungen von Werken zeitgenössischer Komponisten. Daneben arbeitet das Orchester intensiv mit Experten der Alten Musik zusammen.

Die Tapiola Sinfonietta konzertiert im Ballungsraum Helsinki, auf Tourneen durch Finnland und zunehmend auch im Ausland. Sie betätigt sich dazu als Opernorchester und spielt unvoreingenommen auch Unterhaltungsmusik. Die pädagogische Arbeit an Schulen wird besonders gepflegt.

Mittlerweile besteht die Diskographie des Kammerorchesters aus mehr als 30 CDs und wächst jährlich um durchschnittlich drei weitere Aufnahmen. Die gemeinsam mit Karita Mattila für Ondine eingespielte CD »Wonderful« (ODE 848-2) hat in Finnland Platin verkauft, eine weitere CD mit den Solisten Pekka und Jaakko Kuusisto und den Violinkonzerten von J.S. Bach wurde zum Kritikerfolg (ODE 980-2).

Dirigent der Tapiola Sinfonietta ist seit 1993 der Franzose Jean-Jacques Kantorow, unter dessen Leitung sie internationales Spitzenniveau erreicht hat. Ihm zur Seite stand von 1999 bis 2001 Tuomas Ollila, auf den in der Herbstsaison 2001 John Storgårds

gefolgt ist. Die künstlerische Leitung, die heute beim Orchester liegt, hatten vor ihnen Jorma Panula, Juhani Lamminmäki und Osmo Vänskä inne. »Composer-in-residence« der Tapiola Sinfonietta ist heute Eero Hämeenniemi.

John Storgårds (*1963) hat an der Sibelius-Akademie in Finnland und in weiteren Ländern Orchesterleitung, Komposition und Geige studiert. Zu seinen Lehrern im Fach Geige zählten u.a. Esther Raitio, Jouko Ignatius und Chaim Taub. 1997 erwarb er mit Auszeichnung das Dirigentendiplom der Sibelius-Akademie.

Storgårds wirkt bereits seit 1986 als Konzertmeister des Wegelius-Kammerorchesters. 1991 übernahm er zusätzlich die künstlerische Leitung. Als Konzertmeister fungiert er seit 1989 auch beim Kammerorchester »Avanti!«, mit dem er häufig als Solist und Dirigent auftritt. In den Jahren 1992 bis 1996 leitete er das Studentenorchester der Universität Helsinki und erhielt dafür 1996 den Pacius-Preis. Beim Schwedischen Rundfunk-Sinfonieorchester hatte er in den Spielzeiten 1994 bis 1996 ein Engagement als gastierender 1. Konzertmeister.

Heute dirigiert John Storgårds Spitzenorchester wie das Scottish Chamber Orchestra, das Ensemble Intercontemporain, das Ensemble Modern, das Rundfunk-Sinfonieorchester des RAI Turin und das Frankfurter RSO, die Sinfonia Lahti und das Orchester der Finnischen Nationaloper. Seit der Herbstsaison 1996 ist er außerdem künstlerischer Leiter des Kammerorchesters Lappland. Beim Philharmonischen Orchester Oulu war er 1997–2000 Erster Gastdirigent, desgleichen vom Herbst 2000 bis zum Herbst 2002 beim Philharmonischen Orchester Tampere. Beginnend mit der Herbstsaison 2001 hat ihn die Tapiola Sinfonietta bis zum Frühjahr 2003 als festen Dirigenten verpflichtet.

Als Violinsolist ist John Storgårds u.a. mit den Dirigenten Saraste, Salonen, Segerstam, Klas, Vänskä, Oramo, Kangas und Goodman aufgetreten. Seine beim Label Ondine erschienenen Interpretationen der Violinkonzerte von Schumann und Melartin (Philharmonisches Orchester Tampere/Ltg. Leif Segerstam, ODE 879-2 und 923-2) sowie Pehr-Henrik Nordgrens Violinkonzert (Wegelius-Kammerorchester, ODE 873-2) haben reges internationales Interesse geweckt. Für Ondine hat er u.a. Kaija Saariahos Violinkonzert *Graal Théâtre* in einer kammermusikalischen Fassung eingespielt. Sie wurde im Frühjahr 2002 veröffentlicht (Avanti!/Ltg. Hannu Lintu, ODE 997-2).

Storgårds ist ein engagierter Interpret neuer sowie seltener, von ihm uraufgeführter Werke und dazu international ein hochgeschätzter, gefragter Kammermusiker. Er hat viel für das Fernsehen aufgezeichnet. 1999 erhielt er für die beste Musiksendung den finnischen Venla-Fernsehpreis.

Bien que l'on considère **Ludwig van Beethoven** (1770–1827) – à juste titre – comme un compositeur héroïque, un titan qui, au mépris des difficultés extérieures et de son impitoyable autocritique a produit des symphonies puissantes et des quatuors à cordes pleins de gravité, son œuvre exprime aussi un bonheur de vivre et une certaine décontraction. C'est le cas des dizaines de danses qu'il a composé pour des ensembles divers. Il a écrit de nombreux recueils de danses, résultats de commandes pour les bals et les bals masqués tant appréciés des Viennois. Ainsi il est parvenu à rejoindre Haydn, Mozart, Schubert, Brahms et Johann Strauss dans la longue chaîne de compositeurs de musiques de danse qui ont vécu à Vienne.

L'écrivain et impresario Karl Friedrich Hensler (1761–1825) qui fut nommé en 1821 directeur du Théâtre de Josephstadt à Vienne faisait partie du cercle d'amis viennois de Beethoven. Pour commencer il a fait construire une nouveau théâtre pour l'inauguration duquel Beethoven a écrit l'ouverture *Die Weihe des Hauses* (1822). A peine un mois après il a composé pour Hensler une nouvelle pièce, une musique de célébration pour sa fête. Tour à tour solennel ou d'un ton plus modéré, le *Gratulationsmenuett* a été joué comme une sérénade sous la fenêtre de Hensler à la veille de son jour de fête en novembre 1822. L'ouvrage est intéressant parce que Beethoven a probablement conçu à l'origine son matériau pour le finale de sa dixième symphonie qu'il ne réalisa finalement pas.

La plus grande partie de la musique de danse de Beethoven se situe dans sa période de jeunesse. Les suites de *douze Menuets* (WoO 7) et de *douze Danses allemandes* (WoO 8) sont nées en novembre 1795 pour les bals de la Société des artistes viennois. Que le Beethoven qui s'était installé à Vienne seulement trois ans plus tôt en ait obtenu la commande montre qu'il était en train de prendre place dans la vie musicale viennoise. Trois ans plus tôt, pour la première fête, on avait passé commande à Joseph Haydn. Même si les Menuets et les Danses allemandes étaient destinés à être dansés on trouve dans leur harmonisation des tournures personnelles et même surprenantes. Les deux suites forment un tout qui suit un projet tonal minutieux. Beethoven a encore ajouté à la dernière Danse allemande une coda importante.

Le *Ritterballet* est né pour le bal masqué de la période de carnaval à Bonn en 1791. On a cru pendant longtemps qu'il était écrit par le protecteur de jeunesse de Beethoven, le comte Waldstein, et il est possible qu'on l'ait présenté originellement comme si c'était son œuvre. Les huit numéros du Ritterballet forment une suite variée qui compte des types d'œuvres fort différents, comme une Marche, une Chanson de chasse, une Romance, une Chanson de guerre et une Chanson à boire. La *Chanson allemande* qui vient en

second est reprise plusieurs fois pendant la présentation. Ce qui suggère qu'il ne s'agit pas d'une musique de ballet mais d'une musique de danse destinée aux invités du bal masqué.

Une des danses favorites du temps de Beethoven était la contredanse. C'est une danse de ronde, de rang ou de carré où les danseurs sont en vis à vis et qu'on enrichit de nombreuses figures. Les *douze Contredanses* (WoO 14) de Beethoven sont nées entre 1791 et 1801. L'éditeur italien Tranquillo Mollo qui travaillait à Vienne en a publié en 1802 trois versions parallèles – pour orchestre, pour ensemble de chambre de deux violons et contrebasse et pour piano – ce qui signifie que la demande était grande pour ces pièces fascinantes et gaies. Les thèmes de deux de ces danses (les numéros 7 et 11) proviennent du ballet *Prométhée* (1801) et les plus anciennes sont identiques au thème des variations du finale de la *Symphonie Héroïque*.

A côté des Danses, les Marches occupent une petite place dans l'œuvre de Beethoven. Si les Danses datent pour la plupart de la jeunesse, le centre de gravité des Marches se trouve dans l'œuvre ultérieure des années 1810. Parmi celles-ci il y a la *Marche de la victoire* solennelle et cérémonieuse que Beethoven a écrite pour la tragédie *Tarpeia* de Christoph Kuffner (1780–1846). Kuffner qui faisait partie de ses amis est un écrivain qui est tombé complètement dans l'oubli. Il a apparemment écrit le texte de la *Fantaisie chorale* (1808) et laissé aussi son nom sur de nombreuses pages des cahiers de conversation de la période de surdité. Tarpeia a été donnée à Vienne en 1813, et il semble que Beethoven n'ait composé que cet unique numéro et non pas deux comme on le supposait autrefois.

Kimmo Korhonen
Traduction : Anja Fantapié

Créé en 1987, le **Tapiola Sinfonietta** d'Espoo, ville voisine de Helsinki, compte parmi les meilleurs orchestres de chambre des pays nordiques. Il est réputé pour son originalité, ses interprétations de haut niveau et l'intérêt de ses programmes.

Construit sur le modèle des orchestres classiques viennois, le Tapiola Sinfonietta compte quarante musiciens. À côté des plus grands solistes invités, les musiciens de l'orchestre se produisent également avec lui. Bien que le répertoire de l'orchestre recouvre l'ensemble des périodes de l'histoire de la musique, il privilégie la musique de Mozart et de ses contemporains. L'orchestre aime aussi créer des œuvres d'ajourd'hui et travaille également avec des spécialistes de musique ancienne. L'orchestre se produit non seulement dans la région de Helsinki mais aussi un peu partout en Finlande et, de plus en plus, à l'étranger.

A côté de ses activités en concert le Sinfonietta participe à des productions lyriques et, si besoin est, joue également de la musique de variété.

Sa collaboration avec les écoles est intense. Le Tapiola Sinfonietta enregistre régulièrement; son catalogue de trente disques s'accroît chaque année de trois nouveaux enregistrements. *Wonderful* (ODE 848-2), le disque qu'il a réalisé avec Karita Mattila pour Ondine, a obtenu un disque de platine. L'enregistrement des concertos pour un et deux violons de J.S. Bach par Pekka et Jaakko Kuusisto a été particluièrement bien accueilli par la critique (ODE 980-2).

En 1993 le Français Jean-Jacques Kantorow est devenu son chef invité et sous sa direction l'orchestre a atteint un niveau international. A partir de l'automne 1999 il a été rejoint par Tuomas Ollila qui a été remplacé à l'automne 2001 par John Storgårds. Les prédécesseurs de Kantorow et les anciens directeurs artistiques ont été Jorma Panula, Juhani Lamminmäki et Osmo Vänskä. Actuellement l'orchestre est son propre responsable artistique. Le compositeur en résidence du Tapiola Sinfonietta est Eero Hämeenniemi.

John Storgårds (né 1963) a étudié la direction d'orchestre, la composition et le violon à l'Académie Sibelius et à l'étranger. Ses professeurs de violon ont été en particulier Esther Raitio, Jouko Ignatius et Chaim Taub. Il a obtenu son diplôme de direction d'orchestre à l'Académie Sibelius au printemps 1997 avec la mention excellent.

En 1989 John Storgårds est devenu premier violon de l'orchestre de chambre Avanti! et souvent son soliste ou chef d'orchestre. Il est premier violon de l'Orchestre de chambre Wegelius depuis 1986 et son directeur artistique depuis 1991. De 1992 à 1996 il a dirigé les instrumentistes de la Corporation des Etudiants, ce qui lui a valu le prix Pacius en 1996. Il a été périodiquement premier violon de l'Orchestre de la Radio suédoise de 1994 à 1996.

John Storgårds est fréquemment invité à diriger des orchestres importants comme l'Orchestre de chambre écossais, l'Ensemble Intercontemporain, l'Ensemble Modern, la RAI Turin et l'Orchestre symphonique de Francfort et, en Finlande, l'Orchestre symphonique de la radio, la Philharmonie de Helsinki, le Sinfonia Lahti et l'Orchestre de l'Opéra national. Depuis l'automne 1996 il est directeur artistique de l'Orchestre de chambre de Laponie. De 1997 à 2000 Storgårds a été le principal chef invité de l'Orchestre philharmonique d'Oulu. Depuis l'automne 2000 jusqu'à l'automne 2002 il a été le principal chef invité de l'Orchestre philharmonique de Tampere et, à partir de l'automne 2001 jusqu'au printemps 2003, il est chef permanent du Tapiola Sinfonietta.

Comme violoniste John Storgårds s'est produit entre autres sous la direction de Esa-Pekka Salonen, Jukka-Pekka Saraste, Leif Segerstam, Eri Klas, Osmo Vänskä, Sakari Oramo, Juha Kangas et Roy Goodman. Ses

interprétations des concertos pour violon de Robert Schumann et Erkki Melartin (Orchestre philharmonique de Tampere/Leif Segerstam, ODE 879-2, 923-2) et Pehr-Henrik Nordgren (Orchestre de chambre Wegelius, ODE 873-2), parus en 1996 sous la marque Ondine, ont suscité un vaste intérêt international. Il a également enregistré le concerto pour violon *Graal Théâtre* de Kaija Saariaho, publié au printemps 2002 dans sa version de musique de chambre (Avanti!/Lintu, ODE 997-2).

Storgårds a créé et joué beaucoup d'œuvres nouvelles ou de raretés écrites pour son instrument. C'est aussi un chambriste internationalement apprécié et recherché. Il a également beaucoup travaillé pour la télévision finlandaise et obtenu en 1999 le prix Venla du meilleur programme musical.

Vaikka **Ludwig van Beethovenia** (1770–1827) ilmeisen oikeutetusti pidetään eräänlaisena klassisen musiikin sankarisäveltäjänä, titaanina, joka ulkoisia vaikeuksia ja omaa armotonta itsekritiikkiään uhmaten loi väkeviä sinfonioitaan ja syvähenkisiä jousikvartettojaan, hänessä oli myös elämäniloisempi ja vapautuneempi puolensa. Sen osoituksena ovat ne kymmenet tanssit, joita hän sävelsi erilaisille kokoonpanoille. Monet tanssikappaleiden kokoelmistaan Beethoven kirjoitti tilauksesta tanssiaisiin ja naamiaisiin, joihin wieniläiset tunsivat sammumatonta kutsumusta. Samalla hän tuli mm. Haydnin, Mozartin, Schubertin, Brahmsin ja Johann Straussin rinnalla liittyneeksi pitkään ketjuun hienoja Wienissä asuneita tanssimusiikin säveltäjiä.

Beethovenin wieniläiseen ystäväpiiriin kuului kirjailija ja impressaario Karl Friedrich Hensler (1761–1825), joka nimitettiin vuonna 1821 Wienin Josephstadtin teatterin johtajaksi. Hän rakennutti ensi töikseen uuden teatteritalon, jonka avajaisiin syntyi Beethovenin alkusoitto *Die Weihe des Hauses* (1822). Vain kuukausi avajaisten jälkeen Beethoven sävelsi Hensleriä varten uuden kappaleen, onnittelumusiikin tämän nimipäiville. Vuoroin seremoniallisen juhlava, vuoroin sävyissään hillitympi *Gratulationsmenuett* esitettiin serenadina Henslerin ikkunan alla hänen nimipäivänsä aattona marraskuussa 1822. Teos on sikäli kiinnostava, että Beethoven lienee kaavaillut sen materiaalia suunnitteilla olleen

mutta toteutumatta jääneen kymmenennen sinfonian finaaliin.

Suurin osa Beethoven tanssimusiikista sijoittuu hänen 1790-luvun nuoruudenkauteensa. *Kahdentoista menuetin* (WoO 7) ja *kahdentoista saksalaisen tanssin* (WoO 8) sarjat syntyivät marraskuussa 1795 olleita Wienin taiteilijayhdistyksen tanssiaisia varten. Se, että vain kolme vuotta aiemmin Wieniin muuttanut Beethoven sai tilauksen, oli osoitus siitä, että hän oli löytämässä paikkansa kaupungin musiikkielämässä; esimerkiksi ensimmäisiin juhliin kolme vuotta aiemmin tanssit oli tilattu Joseph Haydnilta. Vaikka Beethovenin menuetit ja saksalaiset tanssit oli tarkoitettu tanssittaviksi, niiden soinnunkäytössä on persoonallisia ja yllättäviäkin käänteitä. Kumpikin sarja rakentuu huolellisen sävellajisuunnitelman mukaan eteneväksi kokonaisuudeksi. Viimeiseen saksalaiseen tanssiin Beethoven on vielä liittänyt laajahkon koodan.

Ritterballet syntyi Bonnissa maaliskuussa 1791 olleisiin karnevaalikauden naamiaisiin. Teosta luultiin pitkään Beethovenin varhaisen suojelijan kreivi Waldsteinin säveltämäksi, ja voi olla, että se esitettiinkin alun perin ikään kuin tämän luomuksena. *Ritterballetin* kahdeksasta erillisestä numerosta rakentuu monimuotoinen sarja, johon sisältyy laajasti erilaisia teostyyppejä, mm. marssi, metsästyslaulu, romanssi, sotalaulu ja juomalaulu. Toisena kuultava *Saksalainen laulu* kuullaan useampaan kertaan esityksen kuluessa. Tämä viittaisi siihen, että kyseessä ei ollut varsinainen balettiesitys vaan naamiaisvieraita varten kirjoitettua tanssimusiikkia.

Yksi Beethovenin ajan suosituista tanssilajeista oli kontratanssi. Se on tasajakoinen ja monivuoroinen piiri-, rivi- tai neliötanssi, jossa tanssitaan toisiin osanottajiin nähden vastakkaisissa ja monien kuvioiden rikastamissa muodostelmissa. Beethovenin *12 kontratanssia* (WoO 14) ovat syntyneet vuosina 1791–1801. Wienissä työskennellyt italialainen kustantaja Tranquillo Mollo julkaisi tanssseista vuonna 1802 rinnakkain kolme versiota – orkesterille, kahden viulun ja basson kamariyhtyeelle sekä pianolle – mikä osoittaa, että näille valloittavan hyväntuulisille kappaleille oli suuri kysyntä. Kahden tanssin (nrot 7 ja 11) teemat Beethoven otti *Prometheus*-baletistaan (1801), ja niistä varhaisempi tunnetaan myös mm. *Eroica*-sinfonian finaalin muunnelmateemana.

Tanssien rinnalla marssit muodostavat oman pienen alueensa Beethovenin tuotannossa. Siinä missä tanssit sijoittuvat pääosin nuoruudenkauteen, marssien painopiste on 1810-luvun myöhemmässä tuotannossa. Niiden joukkoon voidaan lukea myös juhlavan seremoniallinen *Voitonmarssi*, jonka Beethoven sävelsi Christoph Kuffnerin (1780–1846) tragediaan *Tarpeia*. Beethovenin ystäväpiiriin kuulunut Kuffner on jäänyt kirjailijana täysin unohduksiin. Hän on ilmeisesti kirjoittanut

tekstin Beethovenin *Kuorofantasiaan* (1808) ja painanut nimensä myös monien Beethovenin kuuroudenaikaisten keskusteluvihkojen sivuille. *Tarpeia* esitettiin Wienissä 1813, ja Beethoven sävelsi siihen ilmeisesti vain tämän yhden numeron, ei kahta niin kuin aiemmin on ajateltu.

Kimmo Korhonen

Vuonna 1987 perustettu espoolainen **Tapiola Sinfonietta** kuuluu Pohjoismaiden hienoimpiin kamariorkesterihin. Se on niittänyt kiitosta omaleimaisuudellaan, korkeatasoisella musisoinnillaan ja kiinnostavilla ohjelmakokonaisuuksillaan.

Wieniläisklassisen orkesterin mallin mukaan rakennettu Sinfonietta koostuu 40 soittajasta. Huippusolistien rinnalla omat muusikot toimivat solistitehtävissä lähes joka konserttikausi. Vaikka orkesterin ohjelmisto kattaa musiikinhistorian kaikki aikakaudet, sen runko muodostuu lähinnä Mozartin ja hänen aikalaistensa sävellyksistä. Orkesteri kantaesittää mielellään nykysäveltäjien musiikkia ja työskentelee yhtä lailla myös vanhan musiikin asiantuntijoiden kanssa. Sinfonietta esiintyy pääkaupunkiseudun ohella kiertueilla eri puolilla Suomea ja yhä enemmän myös ulkomailla.

Varsinaisen konserttitoiminnan lisäksi Sinfonietta toimii myös oopperaorkesterina ja soittaa tarpeen vaatiessa viihteellistäkin musiikkia. Yhteistyö koulujen kanssa on ollut tiivistä. Tapiola Sinfonietta levyttää säännöllisesti; kolmenkymmenen levyn sarja kasvaa vuosittain keskimäärin kolmella uudella tallenteella. Platinalevyyn oikeuttavan määrän on myynyt Karita Mattilan kanssa Ondinelle tehty *Wonderful*-levy (ODE 848-2). J. S. Bachin viulukonserttojen levytys Pekka ja Jaakko Kuusiston kanssa on ollut arvostelumenestys (ODE 980-2).

Vuonna 1993 orkesterin kapellimestariksi kutsuttiin ranskalainen Jean-Jacques Kantorow, jonka johdolla orkesteri on kohonnut kansainväliselle huipputasolle. 1999–2001 orkesterin kapellimestarina Kantorowin rinnalla toimi Tuomas Ollila ja hänen tilallaan syksystä 2001 John Storgårds. Taiteellisina johtajina heitä edelsivät Jorma Panula, Juhani Lamminmäki ja Osmo Vänskä. Nykyisin taiteellinen vastuu on orkesterilla itsellään. Tapiola Sinfoniettan nimikkosäveltäjä on Eero Hämeenniemi.

John Storgårds (s.1963) on opiskellut Sibelius-Akatemiassa ja ulkomailla orkesterinjohtoa, sävellystä ja viulunsoittoa. Viulunsoiton opettajina hänellä ovat olleet mm. Esther Raitio, Jouko Ignatius ja Chaim Taub. Sibelius-Akatemian kapellimestaridiplomin Storgårds suoritti 1997 erinomaisin arvosanoin.

Vuodesta 1989 lähtien John Storgårds on toiminut Avanti!-kamariorkesterin konserttimestarina ja usein myös solistina ja kapellimestarina. Wegelius-kamariorkesterin konserttimestarina hän on toiminut vuodesta 1986 ja taiteellisena johtajana vuodesta 1991. Hän johti Ylioppilaskunnan Soittajia 1992–1996 ja

sai tästä työstä Pacius-palkinnon vuonna 1996. Ruotsin radion sinfoniaorkesterin 1. konserttimestarina Storgårds vieraili kausittain vuosina 1994–96.

John Storgårds vierailee jatkuvasti johtamassa eri huippuorkestereita, joista mainittakoon Scottish Chamber Orchestra, Ensemble Intercontemporain, Ensemble Modern, RAI Torino ja Frankfurtin radion sinfoniaorkesteri sekä Suomessa Radion sinfoniaorkesteri, Helsingin kaupunginorkesteri, Sinfonia Lahti ja Suomen Kansallisooppera. Syksystä 1996 lähtien hän on toiminut Lapin kamariorkesterin taiteellisena johtajana. 1997–2000 Storgårds oli Oulun kaupunginorkesterin päävierailija. Hän on toiminut Tampereen kaupunginorkesterin päävierailijana syksystä 2000 syksyyn 2002, ja hänet on kiinnitetty Tapiola Sinfoniettan vakituiseksi kapellimestariksi syksystä 2001 kevääseen 2003.

Viulusolistina Storgårds on soittanut mm. Sarasteen, Salosen, Segerstamin, Klasin, Vänskän, Oramon, Kankaan ja Goodmanin johdolla. Hänen Ondine-levymerkillä julkaistut tulkintansa Schumannin ja Melartinin (Tampereen kaupunginorkesteri/Segerstam, ODE 879-2 ja 923-2) viulukonsertoista sekä Nordgrenin viulukonsertosta (Wegelius-kamariorkesteri, ODE 873-2) ovat herättäneet laajaa kansainvälistä huomiota. Hän on levyttänyt Ondinelle myös keväällä 2002 julkaistun Kaija Saariahon viulukonserton *Graal théâtre* kamariversiona (Avanti!/Lintu, ODE 997-2).

Storgårds on uusien ja harvinaisten teosten ahkera kantaesittäjä ja esilletuoja ja myös kansainvälisesti arvostettu ja kysytty kamarimuusikko. Hän on tehnyt paljon televisiotyötä ja sai Venla-palkinnon vuoden 1999 parhaasta musiikkiohjelmasta.

Recorded at the Tapiola Hall, Espoo, 2/02
Engineer: Enno Mäemets
Producer: Seppo Siirala
Artist Photos: xxxx/Storgårds
Cover design: Cheri Tamminen (after Stieler)
Booklet Editor: Riitta Bergroth
Executive Producer: Reijo Kiilunen

A 24 bit recording
℗ 2002 Ondine Inc.
Fredrikinkatu 77 A 2
FIN-00100 Helsinki
Tel. +358 9 434 2210
Fax +358 9 493 956
e-mail ondine@ondine.fi

www.ondine.net

19

ONDINE

ODE 731-2

LC 3572

DDD

Manufactured in Austria.
Unauthorised copying, hiring, lending, public performance and broadcasting of this record prohibited.

Original recordings
℗ 1989, this reissue ℗ 2001
Ondine Inc., Helsinki
www.ondine.net

ONDINE
ODE 731-2

OPERA ARIAS
HYNNINEN • ESTONIAN SYMPHONY ORCHESTRA • KLAS

OPERA ARIAS
HYNNINEN • ESTONIAN SYMPHONY ORCHESTRA • KLAS

ONDINE
ODE 731-2